

Nuorisotyö asumisen taustatukena

Mistä valot? -hanke siltana nuorten ja verkostojen välillä

Mikkelin kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut toteutti 16.7.2018-15.7.2020 kehittämishankeen, joka keskittyi nuorten asumiseen. Mistä valot? -hanke toteutui Itä-Suomen aluehallintoviraston myöntämän valtionavustuksen turvin. Hankkeessa työskenteli yksi yhteisöpedagogi, Sanna Emilia Hynninen.

Hankkeen kotipesänä oli nuorisopalvelujen lisäksi Mikkelin Ohjaamo Olkkari. Taustatuki koostui moniammatillisesta työyhteisöstä, joka mahdollisti toimivan tiedonkulun laajan verkoston kanssa. Hankkeen kumppaneita olivat Mikkelin toisen asteen oppilaitokset (Etelä-Savon ammattiopisto Esedu, Suomen Nuoriso-Opisto SNO, Mikkelin lukio) sekä kaupungin suurimmat julkiset vuokranantajatahot (Mikalo Oy, Mikkelin opiskelija-asunnot Oy MOAS).

Hankkeen kohderyhmänä olivat 16-20 -vuotiaat nuoret, jotka lähestyivät tai elivät ensiasumisen nivelvaihetta. Keskeisin tavoite oli edistää nuorten tuen ja tiedon saamista liittyen itsenäiseen asumiseen. Käytännössä nuoria kohdattiin oppilaitosten asuntoloissa, koulu- ja oppilaitosvierailuilla, Ohjaamo Olkkarin tieto- ja neuvontatyössä sekä erilaisissa tapahtumissa.

Nuorten kohtaamisen lisäksi monialaisten verkostojen tapaaminen ja yhteen saattaminen oli hankkeen painopisteenä. Yhteisöpedagogin rooli sekä nuorten että verkostojen keskuudessa tiivistyi tiedon keräämiseen ja jakamiseen sekä toimijoiden innostamiseen. Kokeileva, toimintatutkimuksellinen työote mahdollisti hankkeelle näköalapaikan erilaisiin toimintakulttuureihin ja näkökulmiin, jotka oli tarpeen huomioida kehittämistyössä.

Nuorten kokemustietoa esiin

Hankkeessa toteutettiin nuorille suunnattuja kyselyjä, jotka myös linjasivat hankkeen toimintaa. Ensimmäinen kysely toteutettiin asuntolavierailujen ja Ohjaamo Olkkarin ryhmien yhteydessä syksyllä 2018. Kyselyyn vastasi noin 50 nuorta. Tarkoituksena oli kartoittaa nuorten lähtökohtia ja toiveita, sekä avata asumiseen liittyvää keskustelua. Lisäksi se toimi yhteisöpedagogille ”sisäänheittäjänä” asuntoloilla. Syksyllä 2019 asuntoloilla toteutettiin samankaltainen kysely siivoustottumuksista, tuolloinkin tarkoituksena oli keskustelun avaaminen.

Laajin, tammikuussa 2019 toteutettu sähköinen kysely kokosi vastauksia yhteensä 117:lta nuorelta. Heistä suurin osa opiskeli Mikkelin lukiossa, mukana oli myös muutamia Esedun ja Suomen Nuoriso-Opiston opiskelijoita. Kyselyn perusteella nuoret kaipasivat eniten tukea virastoasioiden hoitamisessa. Lisäksi vastauksista nousi selkeät terveiset aikuisille: nuoret toivoivat ymmärtävää ja positiivista, kannustavaa suhtautumista nuoria ensiasujia kohtaan. Toivottiin, että aikuisilta voisi kysyä apua ilman, että nuori kokisi leimautuvansa uusavuttomaksi. Nuoret myös toivoivat, että lähipiiri luottaisi heidän taitoihinsa enemmän ja antaisi tilaa itsenäistyä. Koulusta nuoret kaipasivat enemmän opetusta liittyen arjen taloustaitoihin.

Nuorten esiin nostamia aiheita käsiteltiin paitsi koulu- ja oppilaitosvierailuilla ja verkostotapaamisissa, myös mm. hankkeen Instagram -tilillä. Stories -toimintoa hyödyntäen toteutettiin esimerkiksi Asumisen Q&A, joissa nuoret kysyivät asumiseen liittyviä asioita ja yhteisöpedagogi vastasi. Instagramin vuorovaikutteisia työkaluja hyödynnettiin muutoinkin, mm. asumisen oppaan kuvitustyylin äänestämässä.

Nuorten kirjoittama asumisen opas

Hankkeen isoimpia ponnistuksia oli osallistavin ja luovin menetelmin toteutettu asumisen opas. Ajatus oppaasta syntyi nuorten ja paikallisverkostojen toiveista. Sisältö tuotettiin luovissa kirjoitustyöpajoissa, nuorista aikuisista koostuneen ryhmän toimesta. Kirjoitusryhmän jäsenet olivat asuneet itsenäisesti muutamia vuosia ja nostivat oppaaseen mukaan omia kokemuksiaan. Oppaan aiheissa huomioitiin myös nuorten kyselyissä, kohtaamisissa ja verkostotapaamisissa nousseita näkökulmia.

Opas käsittelee nuorten itsenäistä asumista sosioemotionaalisen kokonaisuutena, johon liittyy ”virallisten juttujen” lisäksi esimerkiksi naapurit, lemmikit ja oma hyvinvointi. Oppaan kuvitustyylillä oli nuorten äänestämä ja kuvituksen toteutti nuori valokuvaaja. Kirjoittajaryhmä suunnitteli oppaan ulkoasua yhdessä taiton toteuttaneen kaupungin viestintäassistentin kanssa. Hankkeen yhteisöpedagogi editoi nuorten kirjoittamaa tekstiä yhdenmukaistaen käytettyä kieltä. Ennen julkaisua oppaasta kerättiin kommentteja ja korjausehdotuksia sekä nuorilta (mm. oppilas- ja opiskelijakunnilta) että monialaiselta ammattilaisverkostolta.

Nuorten asumisen opasta on kiitelty näkökulmansa ja toteutustapansa vuoksi. Oppaasta julkaistiin kesällä 2019 sekä sähköinen että painettu versio. Hankkeen kyselyjen mukaan nuoret käyttävät mieluiten sähköisiä materiaaleja, kun taas asiakastyötä tekevät aikuiset toivoivat paperista materiaalia. Sähköisessä muodossa opas löytyy Mikkelin nuorisopalvelujen Po1nt.fi sivustolta. Oppaan markkinoimiseksi painettiin flyereita, joissa on QR -koodi ja lyhytosoite. Lisäksi oppaasta painettiin paperisia vihkoja, jotka jaettiin nuorten kanssa toimiville ammattilaisille. Asumisen oppaan sähköinen versio päivitettiin yhteisöpedagogin ja viestintäassistentin toimesta keväällä 2020. Hankkeen jälkeen opasta on mahdollista päivittää nuorisopalvelujen, Ohjaamo Olkkarin ja Mikkelin kaupungin viestinnän yhteistyönä.

Oppilaitosten asuntoloiden ja nuorisopalvelujen yhteistyö

Mikkelissä on kolme oppilaitosasuntolaa: Suomen Nuoriso-opiston asuntola Paukkulassa, Esedun asuntola Salosaaressa sekä Otavian asuntola Otavassa. Aktiivisinta yhteistyötä tehtiin Paukkulan ja Salosaaren asuntoloissa, joissa asuvat nuoret ovat hankkeen kohderyhmää. Otavan asuntolassa asui hankkeen aikana lähinnä aikuisia, mutta Otavian työntekijät osallistuivat asuntolatyön verkostoon.

Yhteisöpedagogi vieraili asuntoloilla kahden vuoden aikana yhteensä noin 15 kertaa. Hankkeen myötä yksi nuorisopalvelujen nuoriso-ohjaajista alkoi vieraillla Salosaaren asuntolalla säännöllisesti kerran viikossa. Mikkelin etsivä nuorisotyö on tehnyt jo aiemmin vahvaa yhteistyötä Suomen Nuoriso-opiston kanssa, etenkin päiväaikaan. Hankkeen myötä yksi etsivistä nuorisotyöntekijöistä tuli mukaan Paukkulan asuntolailtoihin. Hankkeen aikana nuorisopalvelujen työntekijöille kertyi yhteensä noin 500 kohtaamista asuntoloissa asuvien nuorten kanssa.

Hankkeen myötä eri asuntoloiden työntekijät tutustuivat toisiinsa. Yhteisöpedagogi kutsui säännöllisesti kokoon asuntolatyön verkostoa, johon kuului asuntolatyöntekijöiden lisäksi oppilaitosten kuraattorit sekä nuorisopalvelujen työntekijöitä. Palautteen mukaan asuntoloilla hyvin itsenäisesti työskentelevät ammattilaiset ovat saaneet merkittävää vertaistukea eri organisaatioiden kollegoilta. Verkoston tapaamisten yhteydessä jaettiin kuulumisten lisäksi mm. nuorten mielen hyvinvointiin ja ehkäisevään päihdetyöhön liittyviä materiaaleja ja järjestettiin asuntoloihin kohdennettu väkivallan puheeksiottokoulutus yhteistyössä Viola ry:n kanssa.

Moniammatillinen verkostotyö

Mistä valot? -hanke vahvisti vanhoja ja loi uusia verkostoyhteyksiä sekä nuorisopalveluille että Ohjaamo Olkkarille. Etenkin Mikkelin paikallisverkostosta muodostui rikas yhdistelmä monipuolisia toimijoita. Nuorisotyön näkökulmasta uusia tahoja olivat mm. vuokra-asumista tarjoavat Mikalo Oy sekä MOAS oy.

Asumista tarjoavat tahot osallistuivat hankkeen järjestämiin tapahtumiin ja hanke vieraili Mikalon asukasilloissa. MOAS:in toimintaan hanke tutustui henkilökunnan avulla. Toimiston väki kertoi oman työnsä arjesta opiskelijoiden kanssa. Lisäksi yhteisöpedagogi tapasi MOAS:in kiinteistöhoitajia, kiertäen heidän kanssaan talokohteita ja kuullen tämän ammattiryhmän huomioita nuorten asumisesta. Hanketapaamisten ja tapahtumien kautta verkoston toimijat tulivat tutummiksi toisilleen ja tieto eri osapuolten toiminnasta lisääntyi. Saadun palautteen mukaan sekä Mikalo että MOAS olivat hyvillään yhteistyöstä ja pitivät etenkin asumisen oppaasta, jonka valmistelussa molemmat tahot auttoivat.

Valtakunnallisista toimijoista Nuorisoasuntoliitto NAL oli tärkeä tuki Mistä valot? -hankkeelle. Mikkelissä ei ole Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistystä, mutta yhteistyö mahdollistui NAL:in Ohjaamo-yhteistyötä kehittäneen Onnistu asumisessa -hankkeen kautta. Näin yhteisöpedagogi ja Ohjaamo Olkkarin väkeä pääsi mukaan mm. valtakunnallisiin nuorten asumisen verkostotapaamisiin. NAL:in taustavaikutuksesta alkoi myös yhteistyö Savonlinnan asumisen toimijoiden kanssa. Mikkelin ja Savonlinnan toimijoiden välillä järjestettiin kaksi ammattilaisten verkostotapaamista, jotka koettiin informatiivisiksi ja innostaviksi. Toinen hankkeen kannalta merkittävä valtakunnallinen toimija oli Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto SAKU ry. Yhteys heidän kanssaan mahdollisti yhteisöpedagogin osallistumisen asuntolaohjauksen päiville sekä valtakunnalliseen ”Toimiva asuntola nuorille” -selvitykseen.

Yhteenveto

Mistä valot? -hanke oli kiinnostava esimerkki monialaisesta verkostotyöstä toimijoiden kanssa, joita nuorisotyö ei välttämättä pidä ensisijaisina yhteistyökumppaneinaan. Mikkelin kaltaisessa, pienehkössä kaupungissa tällaiset yhteydet voivat olla erityisen arvokkaita, kun kaikille toimialoille (kuten nuorten asumiselle) ei ole yhtä keskittynyttä organisaatiota. Eri aloista koostuvien verkostojen yhteisten nimittäjien hakeminen vaatii kuitenkin suunnitelmallista, kohdennettua työtä. Tällainen nuorisotyön perustoimintaa tukeva, teemallinen työskentely soveltuukin erinomaisesti kehittämishankkeen luonteeseen. Parhaimmillaan nuorisotyö voi toimia siltana nuorten ja verkoston toimijoiden välillä.

Hankkeen ehdottomia helmiä olivat Nuorten asumisen oppaan prosessi ja tuotos. Myös asuntolatyön verkostossa koettiin hyvää imua, jonka myötä mm. nuoriso-ohjaajan säännölliset käynnit Salosaaren asuntolalla jatkuvat, samoin kuin asuntolatyönverkoston yhteydenpito. Mikkelin ja Savonlinnan asumistyön ammattilaisverkosto jatkaa myös kokoontumisistaan. Hankkeen myötä Ohjaamo Olkkarille kertyi tieto- ja neuvontatyötä tukevaa materiaalia ja osaamista. Lisäksi Ohjaamon rooli konsultatiivisena toimijana nuorten elämään liittyvissä kysymyksissä vahvistui asumista tarjoavien tahojen keskuudessa.

Hanke sai aikaan keskustelua siitä, ketkä voivat tukea nuorten itsenäistymistä ja millä tavoin. Itsenäistyvän nuoren monialainen huomioiminen on ennaltaehkäisevää työtä, joka tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sillä on positiivista merkitystä paitsi nuorelle itselleen, myös asumista tarjoaville tahoille. Mikkelissä tarjotaan tuetun asumisen ohjausta vain nuorille, joilla on jälkihuolto-oikeus. Tukea kaipaavat kuitenkin ”ihan tavalliset” nuoret, jotka myös toivovat keskustelukulttuurin kehittyvän ongelmakeskeisestä kannustavammaksi. Asumiseen liittyvien palvelujen kehittäminen jatkunee Mikkelissä, etenkin jos Ympäristöministeriön valmisteleva ehdotus asumisneuvonnan lakisääteisydestä toteutuu. Mistä valot? -hanke loi tällaiselle palvelumuotoilulle arvokasta pohjaa.